

رجعت

۱.

بازگشتِ مردگان

یکی از حوادث مهم در هنگام ظهور، موضوع رجعت است که یکی از عقاید مسلم شیعه می باشد.

امام صادق میفرماید: «از ما نیست کسی که به رجعت ما ایمان نداشته باشد.» (بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۹۲)

رجعت در لغت به معنای بازگشت است و در فرهنگ دینی، عبارت است از بازگشت امامان معصوم و گروهی از مومنان خالص و کفار و منافقان به دنیا. در ادبیات دینی برای مفهوم رجعت، از واژه هایی مانند «کَرَّة» و «اوبَّة» نیز استفاده شده است. در آیات و روایات فراوانی به موضوع رجعت اشاره شده است که قصد داریم در این سری از پیامها، به بررسی آنها بپردازیم.

۲.

جهانی با ویژگی های خاص

آنچه از مجموع آیات و روایات، به دست می آید این است که جهان هنگام رجعت، جهانی است با ویژگی های خاص به خود، که نه به طور دقیق شبیه جهان دنیاست و نه همانند جهان آخرت است؛ در عین حال، برزخ هم، نیست.

علامه طباطبایی در تفسیر المیزان، قیامت را در بالاترین درجهی کشف و شهود دانسته و رجعت، در رتبهی میانی و پایین تر از این دو، ظهور حضرت حجت است. (تفسیر المیزان ج ۲ ص ۱۰۹)

بنابراین اگرچه رجعت در همین دنیای مادی اتفاق خواهد افتاد اما ویژگی های خاصش، آن را از نحوهی زندگی در زمان ما متفاوت خواهد کرد. (درسنامه مهدویت ج ۴ ص ۱۹۱)

۳.

شیعه و رجعت

در روایات باور به رجعت، در میان اعتقادات شیعه از جایگاه والایی برخوردار است؛ تا جایی که منکر آن را از دایره‌ی تشیع بیرون دانسته‌اند.

امام باقر میفرماید: «ایام الله سه روز است: قیام قائم، رجعت و قیامت.» (الخصال شیخ صدوق ج ۱ ص ۱۰۸)
امام صادق نیز، یکی از شرایط ایمان را اعتقاد به رجعت دانسته و میفرماید: «هر کس به هفت چیز اقرار کند، مؤمن است... که یکی از آنها ایمان به رجعت است.» (وسائل الشیعه ج ۲۴ ص ۱۳۲)

۴.

حق با کیست؟!

رجعت اگرچه ریشه‌ی قرآنی دارد، اما اهل سنت، اعتقادی به آن ندارند. برخی از آنها این عقیده را برگرفته از عقاید یهود و نصاری دانسته‌اند و گروهی منشاء اعتقاد به رجعت را، پندارهای عرب جاهلیت دانسته‌اند.

اهل سنت روایاتی را که راویان معتقد به رجعت نقل کرده‌اند، نامعتبر میدانند؛ گویا در نگاه آنان عقیده به رجعت در شمار کفر و شرک قرار دارد. البته اهل سنت هیچ دلیل عقلی و نقلی در نفی رجعت ارائه نداده‌اند.

(درسنامه مهدویت، ج ۴، ص ۱۹۳)

۵.

مبَلِّغ رجعت باش!

همانند قرآن و روایات، در ادعیه و زیارات ما نیز به موضوع رجعت اشاره شده است.

در زیارت جامعه کبیره که امام هادی (ع) آن را به ما آموخته‌اند، اینگونه آمده است: «... من به بازگشت شما ایمان دارم، رجعتتان را تصدیق میکنم... و برای یاری شما آماده‌ام...»

طبق این زیارت، شیعیان علاوه بر ایمان به بازگشتِ ائمه، باید تصدیق کننده‌ی رجعت بین مردم باشند. در این صورت خودشان نیز جزء رجعت کنندگان خواهند بود و میتوانند ائمه را در آن دوران یاری کنند.

۶.

اشتراک چهار میلیارد نفری!

رجعت یکی از ضروریات در ادیان ابراهیمی است و در همه‌ی کتب آسمانی، به نمونه‌هایی از آن برمیخوریم:

در کتاب «دانیال نبی» آمده است: «بسیاری از آنان که در خاک زمین آرمیده‌اند، بیدار خواهند شد، گروهی برای حیات جاودانی و گروهی برای خجالت و حقارت جاودانی» (عهد عتیق، کتاب دانیال نبی، باب ۱۲، آیه ۲)

یهودیان اعتقاد به معاد را از دست داده‌اند و این آیات که از دست تحریف آنها در امان مانده، مربوط به بازگشت مردگان در دنیا و رجعت است.

در کتاب «متی» آمده است: «و قبرها گشاده شد و بسیاری از بدنهای مقدسین که آرمیده بودند، برخاستند. و بعد از برخاستن وی، از قبور برآمده، به شهر مقدس رفتند.» (عهد جدید، کتاب متی، باب ۲۷، آیه ۵۲ و ۵۳)

۷.

خدا میتواند...

امکان هر چیز، به دو قسم تقسیم می‌شود: امکان ذاتی و امکان وقوعی.

شکی نیست که رجعت، به خودی خود، دارای امکان ذاتی است؛ چرا که زنده کردن مردگان چه در دنیا و چه در آخرت، در توان و قدرت خداوندی است که آنها را برای اولین بار آفریده و هیچ خردمندی در آن شک ندارد.

بهترین دلیل بر امکان یک چیز، وقوع آن است. امکان وقوع رجعت، با بهره‌گیری از آیات قرآن و نیز براساس شواهد تاریخی، به سادگی قابل اثبات است. زنده شدن هفتاد نفر از قوم حضرت موسی (سوره بقره، آیه ۵۵ و ۵۶)، زنده شدن کشته بنی اسرائیل (سوره بقره، آیه ۷۲ و ۷۳)، زنده شدن هزاران نفر (سوره بقره، آیه ۲۴۳)، زنده شدن مردگان به دست حضرت عیسی (سوره آل عمران، آیه ۴۹)؛ از نمونه‌های امکان وقوع رجعت در آیات قرآن است.

اتفاق تازه‌ای نیست!

رجعت در گذشته، بارها اتفاق افتاده است. و همین وقوع در گذشته، دلیلی بر امکان وقوع آن در آینده است. داستان عَزِیر نبی، یکی از موارد رجعت در گذشته است که در زیارت ناحیه مقدسه هم به آن اشاره شده است: «أَلَسَّلَامُ عَلَی عَزِیرِ الْأَذَى أَحِیَاهُ اللَّهُ بَعْدَ مِیْتَتِهِ»

در آیه ۲۵۹ سوره بقره، به داستان عَزِیر نبی، اینگونه اشاره می‌شود که روزی عَزِیر، از کنار شهری مخروبه عبور می‌کرد. با دیدن قبرها از خدا پرسید که این جماعت، چگونه در قیامت زنده خواهند شد. خدا او را به مدت صد سال میراند. هنگامی که به فرمان خداوند زنده شد، متوجه شد در حالیکه غذایی که همراه خود آورده بود در این سالها سالم مانده، الاغش مرده و کاملاً تجزیه شده است. و او این چنین به قدرت خداوند پی برد.

آیا در قرآن تضاد وجود دارد؟

برای اثبات و بررسی رجعت، به سراغ آیات قرآن می‌رویم. خداوند در آیه ۸۳ سوره ی نمل میفرماید: «وَوَیَوْمَ نَحْشُرُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ فَوْجًا مِمَّنْ یُكْذِبُ بِآیَاتِنَا»

در این آیه به صراحت آمده است که خداوند گروهی از هر امت را پس از مرگ، دوباره زنده میکند و این غیر از قیامت خواهد بود، زیرا در قیامت همه مردم زنده میشوند.

مرحوم قمی در کتاب «التفسیر» آورده است که، امام صادق در تفسیر این آیه فرمودند: «این آیه مربوط به زمان رجعت است و آیه مربوط به قیامت آیه «وَوَحْشَرْنَا هُمْ فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ أَحَدًا» (سوره کهف، آیه ۴۷) می‌باشد.» (حکومت های جهانی قبل از قیامت، ص ۲۴)

هم به مرگ طبیعی بمیر، هم شهید شو!

در بررسی آیات رجعت به این آیه بر میخوریم: «وَلَئِنْ مِتُّمْ أَوْ قُتِلْتُمْ لَإِلَی اللَّهِ تُحْشَرُونَ» (سوره آل عمران، آیه ۱۵۸)

در تفسیر این آیه آورده اند که «اگر در راه خدا کشته شوید و یا بمیرید، به خدا باز خواهید گشت» امام باقر فرمود: «مقصود از کشته شدن در راه خدا، کشته شدن در راه ولایت امیرالمؤمنین است. هر کس ایمان به این آیه داشته باشد، دو مردن

دارد: اگر در راه من کشته شود، زنده خواهد شد و باز خواهد مرد، و اگر بمیرد نیز زنده خواهد شد تا در راه خدا کشته شود.»
(حکومت های جهانی قبل از قیامت، ص ۲۷)

۱۱.

فرصتی برای یاری رسانی

در بررسی آیات رجعت به آیه ۵۱ سوره غافر می رسیم: «إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ»؛ ما پیامبران و مؤمنین را در دنیا یاری خواهیم نمود و در قیامت نیز آنان را یاری می نماییم.

مرحوم قمی در «التفسیر» از امام صادق اینگونه نقل نموده که امام فرمودند: «به خدا سوگند، مقصود از یاری کردن خدا در این دنیا، زمان رجعت است. مگر نمی دانی بیشتر پیامبران خدا را، کسی یاری نکرد تا کشته شدند و نیز ائمه‌ی بعد از آنان را، کسی یاری نکرد تا کشته شدند؟!» (بحار الانوار ج ۵۳ ص ۴۸)

۱۲.

جنبنده‌ی زمین

یکی دیگر از آیات مهم در مبحث رجعت، آیه ۸۲ سوره نمل است: «وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ»

مرحوم قمی در تفسیر خود نقل نموده که رسول اکرم، «دَابَّةُ الْأَرْضِ» در این آیه را مخصوص امیرالمومنین دانسته و سپس فرمودند: «یا علی، هنگامی که آخرالزمان فرا میرسد، خداوند تو را در بهترین صورت از قبر خارج میکند و در دست تو وسیله ای (عصای موسی) است که با آن به پیشانی مردم نشانه‌ی ایمان و کفر را نقش خواهی نمود.» (حکومت‌های جهانی قبل از قیامت، ص ۲۵)

۱۳.

فردِ کافر یا کُفَرِ فراگیر؟

خداوند در آیه ۹۵ سوره انبیاء میفرماید: «وَ حَرَامٌ عَلَىٰ قَرِيْبَةٍ أَهْلِكُنَّاهَا أَنَّهُمْ لَا يَرْجِعُونَ» حرام است اهل قریه ای که ما آنان را هلاک نموده ایم، به دنیا بازگردند.

از امام باقر و امام صادق نقل شده که فرمودند: «مردم هر قریه ای را که خداوند عذاب کند، در زمان رجعت باز نمیگردند. این آیه از بزرگترین نشانه های اثبات رجعت می باشد؛ چرا که هیچ مسلمانی منکر این نیست که همگی مردم در روز قیامت باز میگردند، چه هلاک شده باشند یا نشده باشند. و عبارت «لَا یَرْجَعُونَ» مربوط به زمان رجعت میباشد، یعنی آنها در قیامت باز میگردند تا وارد جهنم شوند.» (تفسیر قمی، ج ۲، ص ۵۰)

۱۴.

زنانی که رجعت میکنند

در عصر ظهور، زنان جایگاه ویژه ای خواهند داشت. در میان رجعت کنندگان نیز، نام زن ها به چشم میخورد. امام صادق می فرمایند: «همراه قائم، سیزده زن رجعت می کنند که مجروحان را مداوا و از بیماران مراقبت می کنند؛ همان گونه که همراه پیامبر این کار را می کردند.» (اثبات الهداه، ج ۳، ص ۵۷۵)

در میان این ۱۳ نفر، نام سمیه، مادر عمار یاسر به چشم میخورد. قطعا تمامی این زنان، از میان مومنان حقیقی هستند.

۱۵.

امید به همراهی

همان گونه که انتظار فرج، نقش برجسته و به سزایی در پویایی و نشاط جامعه ایفا می کند؛ باور به رجعت و بازگشت به دنیا در عصر ظهور نیز می تواند نقش مهم و به سزایی در نشاط دینی و امید به حضور در حکومت جهانی حضرت مهدی ایفا کند. چرا که انسان با دیدن افرادی که همه عمر خود را در انتظار ظهور حضرت مهدی سپری کرده اند و آنگاه بدون درک ظهور از دنیا می روند، دچار سرخوردگی شده و حتی در جایگاه انتظار نیز دچار ناامیدی خواهد شد.

اما دانستن این امر، که در هنگام ظهور (در صورت دارا بودن شرایط) امکان بازگشت به دنیا و حضور در محضر آخرین امام وجود دارد، در امیدواری منتظران نقش بسیاری خواهد داشت.

(درسنامه مهدویت، ج ۴، ص ۱۹۵)

یاری یار

درست است که جایگاه اصلی برای پاداش و کیفر انسانها، عالم آخرت است؛ ولی خداوند اراده فرموده که بخشی از اجر و کیفر انسان ها را در این دنیا، عملی کند. امام باقر در ضمن روایتی درباره رجعت، فرموده است: «مومنان برمیگردند تا عزیز شوند و چشمان آنان روشن گردد و تبهکاران برمیگردند تا خداوند آنها را خوار کند.» (بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۶۴)

هدف دیگر از رجعت، برخورداری مومنان از سعادت یاری حضرت ولی عصر بیان شده است. سید مرتضی از علمای بزرگ شیعه می نویسد: «همانا خداوند هنگام ظهور حضرت مهدی، گروهی از شیعیان آن حضرت را که قبلا از دنیا رفته اند، برمیگرداند تا به ثواب یاری آن حضرت نائل شوند.» (رسائل، ج ۱، ص ۱۲۵)

مگه میشه بدون رجعت فهمید؟!

یکی از روش‌هایی که می‌شود با آن، امامت را اثبات کرد، موضوع رجعت است؛ تا جایی که نمی‌توان امامت را، بدون رجعت درک کرد. رجعت، پیوندی ناگسستنی با نام ائمه، دارد؛ تا جایی که به نظر می‌رسد، سر سختی مخالفان شیعه در برابر عقیده‌ی رجعت، فضیلتی است که در رجعت برای ائمه بیان شده است.

زمین هرگز از حجت خدا خالی نمی‌ماند و آخرین فردی که قبل از قیام قیامت، در زمین حضور دارد، امام است. پس طبق این سنت الهی، همه‌ی امامان بعد از حضرت حجت، رجعت می‌کنند تا مردم از نور وجودی ایشان، بهره‌مند شوند.

اولین رجعت کننده

اولین کسی که در دوران رجعت به دنیا باز می‌گردد، امام حسین است. این موضوع، در روایات فراوانی، از جمله در سخنان خود حضرت آمده است. امام حسین می‌فرمایند: «من اولین کسی هستم که زمین بر او شکافته میشود.» (الخراج و الجرائح ج ۲ ص ۸۴۸)

رجعت امام حسین، دارای برنامه‌های مشخصی است. یکی از فلسفه‌های رجعت، انتقام از دشمنان اولیاء خداست. امام صادق می‌فرمایند: «اولین کسی که به دنیا باز می‌گردد، حسین بن علی و یاران او، و یزید بن معاویه و یاران اوست. پس بدون کم و کاست آنها را به قتل می‌رساند.» (تفسیر عیاشی ج ۲ ص ۲۸۲)

وقتی امامی از دنیا می‌رود، انجام امور [مربوط به تدفین] او با امام دیگری خواهد بود. یکی از وظایف امام حسین در دوران رجعت، غسل و تدفین حضرت حجت خواهد بود.

.۱۹

صاحب بازگشت‌ها

رجعت امیرالمومنین، سرآمد همه‌ی رجعت‌ها خواهد بود. در روایات فراوانی آمده است که رجعت امیرالمومنین، بیش از یک بار اتفاق می‌افتد. خود حضرت در این باره می‌فرمایند: «من دارای رجعت پس از رجعت و بازگشت پس از بازگشت هستم؛ من رجعت‌ها و بازگشت‌ها دارم.» (مختصر بصائر الدرجات، ص ۳۳)

تعداد رجعت‌های امیرالمومنین، مشخص نیست؛ ولی آنچه معلوم است این است که حضرت حداقل دو بار رجعت می‌کنند. اولین رجعت آن حضرت، در آغاز عصر ظهور تحقق می‌یابد، تا امام زمان را یاری دهند. امام حسین، در این باره می‌فرمایند: «رجعت من با بازگشت امیرالمومنین و قیام قائم ما، همزمان خواهد بود.» (الخراج و الجرائح، ج ۲، ص ۸۴۸)

رجعت دیگر امیرالمومنین، پس از حضرت مهدی و در زمان حاکمیت امام حسین خواهد بود.

.۲۰

لحظه‌ی تاریخی نابودی ابلیس

یکی دیگر از رجعت‌های ویژه، بازگشت رسول خدا است که به عصر رجعت، شکوه خاصی می‌بخشد. امام سجاد در این باره می‌فرمایند: «پیامبرتان و امیرالمومنین و ائمه به سوی شما باز می‌گردند.» (تفسیر القمی، ج ۲، ص ۱۴۷)

در قرآن کریم آمده است که خداوند به ابلیس، تا «روزی معلوم» فرصت داده است. طبق روایات، این روز در عصر رجعت است؛ امیرالمومنین با ابلیس می‌جنگد و رسول خدا به کمک آن حضرت آمده و ابلیس را گردن می‌زند و او را به قتل می‌رساند. و این پایان عمر ننگین ابلیس خواهد بود. (مختصر البصائر، ص ۱۱۵ - ۱۱۷)

.۲۱

بازگشت بانوی دو عالم

علامه مجلسی در بحارالانوار روایتی طولانی با موضوع رجعت را مطرح می‌کند. در این روایت، مفضل می‌گوید از امام صادق پرسیدم: آیا پیامبر و امام علی با قائم خواهند بود؟ حضرت فرمودند: آری، والله پیامبر و علی ناگزیر می‌باید قدم روی زمین بگذارند... ای مفضل! گویا می‌بینم که ما ائمه آن موقع جلوی پیامبر جمع شده و به آن حضرت شکایت می‌کنیم که امت بعد از وی چه به روز ما آوردند، و می‌گوییم امت، ما را تکذیب کردند؛... جمعی از ما را با سم و حبس کشتند. در این وقت پیغمبر سخت گریه می‌کند و می‌فرماید: ای فرزندان من! هرچه به شما رسید، بیشتر به جد شما رسید. آنگاه فاطمه زهرا می‌آید و از ظلم‌هایی که در حق او و همسرش شده و غصب فدک و رفتن به میان مهاجرین و انصار و... شکایت می‌کند. (بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۷)

بنابر این روایت، حضرت فاطمه نیز جزء رجعت‌کنندگان خواهند بود.

۲۲.

همه می‌آیند...

علاوه بر امیرالمومنین و امام حسین، سایر ائمه نیز در عصر رجعت باز خواهند گشت. آنها می‌آیند تا از ظلم‌هایی که در حق آنها شده، انتقام گرفته شود و خداوند شکوه و عزت آنها را به دشمنان بنمایاند.

«بهشتی لاری» در کتاب خود می‌نویسد: «اگر قبول کنیم عده‌ای برای کسب کمال برمی‌گردند، پس باید قبول کنیم هادیان امت نیز برای تعلیم و هدایت و دادن کمال، باید برگردند؛ زیرا متعلم بدون معلم نمی‌شود.» (بشارة الرجعة، ص ۳۲)

در ادعیه و زیارات ما، از جمله زیارت جامعه کبیره و زیارت اربعین، به بازگشت همه‌ی ائمه اشاره شده است و اعتقاد به آن را از ویژگی‌های شیعیان دانسته‌اند.

۲۳.

از آدم تا خاتم

همه پیامبران در عصر ظهور، رجعت می‌کنند تا پیروزی دین خدا و به پایان رسیدن مظلومیت اهل ایمان، که در طول تاریخ استمرار داشته است را مشاهده کنند. کنار هم قرار گرفتن همه فرستادگان معصوم خداوند، از آدم تا خاتم، که ادب و اخلاق الهی شان، هر یک از آنها را، به الگوی مردم زمان خود و آیندگان تبدیل کرده است، و آنگاه حرکت‌های جهادی آنها در روی زمین، وصف ناپذیر است.

امام باقر می‌فرماید: «خداوند هیچ پیامبری را از آدم تاکنون نفرستاد، مگر اینکه به دنیا باز می‌گردد و امیرالمؤمنین را یاری می‌دهد.» (تفسیر القمی، ج ۱، ص ۱۰۶)

هرچه مهم است، تحریف می‌شود...

رجعت از جمله عناصر دینی است که از دست تحریف در امان نمانده است. تحریف‌های رجعت که در نوع خود متنوع و پیچیده اند، تأثیر زیادی در تضعیف این عقیده‌ی سازنده اسلامی داشته است.

برخی از تحریف‌کنندگان، رجعت را یک امر غلوآمیز جلوه داده‌اند، تا از غلوآمیز بودن آن بهره‌برداری کنند؛ برخی آن را تأویل کرده‌اند، تا با معنای دیگری که پیدا می‌کند، چیزی به عنوان رجعت وجود نداشته باشد؛ برخی دیگر آن را نامعقول جلوه داده‌اند تا یک امر مردود تلقی شود و عده‌ای با ایجاد برخی تحریف‌ها، آن را به یک عنصر ضد دینی تبدیل کرده‌اند.

تنوع و گستردگی این تحریف‌ها، خود نشان دهنده اهمیت رجعت است؛ زیرا تا چیزی اهمیت نداشته باشد، مورد تحریف و بدل سازی قرار نمی‌گیرد. در پیام‌های بعد به بررسی بعضی از این تحریف‌ها می‌پردازیم.

رجعت همان ظهور مهدی است

اولین نمونه از تحریف‌های صورت گرفته، تأویل رجعت، به بازگشت حکومت به اهل بیت است. برخی از علمای شیعه، که تعداد آنها اندک است، معتقدند مراد از رجعت این است که دولت دوباره به دست یکی از اهل بیت می‌افتد و آن فرد، حضرت صاحب الزمان است.

تأویل رجعت به بازگشت حکومت به امام زمان، به جای بازگشت جمعی از مؤمنان و مشرکان خالص به دنیا، اشکالات زیاد و قابل توجهی دارد که برخی از آنها را بیان می‌کنیم:

- این تأویل برخلاف تصریح روایات رجعت است که بر بازگشت مردگان به دنیا دلالت دارند.

- اهل لغت، رجعت را به بازگشت مردگان به دنیا معنا کرده‌اند.

- اهل سنت تصریح کرده‌اند که رجعت را قبول ندارند، اما ظهور امام زمان و حکومت او را پذیرفته‌اند و این حاکی از تفاوت رجعت اموات و رجوع دولت به حضرت مهدی است.

- طبق روایات، اعتقاد به رجعت از ضروریات مذهب تشیع است. تأویل رجعت، خلاف ضروریات مذهب شیعه از بازگشت به دنیاست و هر تفسیری که با ضروریات شیعه منافات داشته باشد، مردود است.

بازگشتِ مردگان یا بازگشتِ ارواح!؟

یکی دیگر از تحریف‌های رجعت، تفسیر آن به تناسخ است. مفهوم تناسخ بطور خلاصه، به این معناست که جهان همواره در گردش است و روح هر انسانی پس از مرگ، دوباره به بدن دیگری باز می‌گردد، تا بر اساس اعمال گذشته خود زندگی کند. دو ویژگی مهم در تناسخ وجود دارد: یکی انکار معاد و دیگری حلول روح در بدنی غیر از بدن اول؛ و هیچ کدام از این دو رکن اساسی تناسخ، در رجعت وجود ندارد؛ زیرا رجعت، نفی معاد را به همراه ندارد؛ بلکه خود نمونه کوچکی از معاد است، که حیات پس از مرگ همه انسان‌ها را به اثبات می‌رساند. همچنین رجعت، بازگشت دوباره روح به بدن پیشین است که به آن «زنده شدن مردگان» می‌گوییم.

اگر رجعت در نظر کسی تناسخ باشد، قیامت و معاد جسمانی و زنده شدن مردگان به دست مسیح هم باید در نظر او تناسخ باشد و اگر این دو از مصادیق تناسخ نیستند، پس رجعت هم که مانند این دو، زنده شدن مردگان است، تناسخ نمی‌باشد. (عصر شکوهمند رجعت، ص ۷۵)

هرگز بر نمی‌گردید!

یکی از مسائلی که مخالفین رجعت برای رد این موضوع مطرح می‌کنند، آیات ۹۹ و ۱۰۰ سوره مومنون است. خداوند می‌فرماید: «هنگامی که مرگ یکی از آنها فرارسد، می‌گوید: پروردگارا! مرا برگردان تا در آنچه ترک کرده‌ام، عمل شایسته‌ای کنم. هرگز! این کلمه‌ای است که او می‌گوید و در جلوی‌شان برزخی است؛ تا روزی که مبعوث شوند.» جواب این شبهه چند چیز است:

- رجعت عمومی نیست و این آیه بر اینکه هیچ کس بر نمی‌گردد، دلالت ندارد و با فرض اینکه آیه مربوط به همه مردم باشد، قطعاً شامل معصومین نمی‌شود؛ زیرا هیچ یک از آنها آرزوی برگشتن به دنیا نمی‌کنند؛ بنابراین مفهوم آیه رجعت آنها را نفی نمی‌کند.

- آیه بازگشت در همان لحظه مرگ را نفی می‌کند (یعنی این عده آرزو می‌کنند که مرگشان به تاخیر بیفتد) و رجعت مربوط به بعد از مرگ است.

- این افراد تقاضا می‌کنند که برگردند و گذشته را جبران کنند، اما در رجعت، امکان توبه وجود ندارد.

۲۸.

امروز گناه کن؛ فردا توبه می‌کنی!

گروهی از مخالفان رجعت معتقدند که تفکر رجعت، باعث تشویق به انجام گناه می‌شود. شیخ طوسی در کتاب «التبیان» به نقل از بلخی این امر را اینگونه مطرح می‌کند: «رجعت با اعلام قبلی، جایز نیست؛ زیرا باعث کشیده شدن به گناه می‌شود، به این دلیل که شخص، به توبه هنگام رجعت تکیه می‌کند.»

در ادامه شیخ طوسی در پاسخ بلخی، اینگونه می‌نویسد: «کسی که به رجعت ایمان دارد، معتقد نیست که همه مردم رجعت می‌کنند تا گناهکاران بتوانند در عالم رجعت توبه کنند و در نهایت تشویق به انجام گناه صورت گرفته باشد؛ بنابراین برای هر مکلفی این امکان هست که رجعت نکند و همین موضوع برای خودداری از گناه کافی است.»

(التبیان، ج ۱، ص ۲۵۵)

۲۹.

آیا اعتقاد به رجعت ریشه در یهودیت دارد؟

یکی از تحریف‌های رجعت، تفسیر این عقیده امید بخش شیعی، به یهودیت است. احمد امین می‌نویسد: «اندیشه رجعت از یهودیت گرفته شده است و با اعتقاد به رجعت، یهودیت در تشیع پدیدار شد.»

در این زمینه باید گفت، ادیان آسمانی مجموعه‌ای از معارف الهی هستند که این معارف به دو بخش تقسیم می‌شوند:

- معارف مشترک: مانند توحید، معاد، واجب بودن عبادت خداوند و...

- معارف اختصاصی: که فقط در یکی از ادیان وجود دارد؛ مانند روزه ماه رمضان در اسلام، رفتن به کلیسا برای عبادت در مسیحیت و تعطیلی روز شنبه در یهودیت.

همانطور که در پیامهای قبلی گفته شد، اعتقاد به رجعت، از معارف مشترک تمام ادیان ابراهیمی است و اعتقاد یهودیان به رجعت به این معنا نیست که ریشه اعتقاد شیعیان، معارف یهودی است؛ همانگونه که اعتقاد شیعیان به زنده بودن حضرت عیسی، به معنای ورود عقاید مسیحیت به تشیع نیست. علاوه بر این، نکته بسیار مهم این است که یهود به رجعت مورد نظر شیعه اعتقاد ندارد که بخواهد منشاء عقیده به رجعت در تشیع باشد.

(عصر شکوهمند رجعت، ص ۷۸)

آیا احادیث رجعت معتبر است؟

یکی دیگر از شبهات مطرح شده در بحث رجعت، این است که عده ای معتقدند که احادیث رجعت نه در کتاب های معتبر ثبت شده و نه در حدی است که موجب قطع و یقین باشد.

شیخ حر عاملی در مقدمه کتاب الایقاظ، درباره علت این شبهه، اینگونه می نویسد: «یکی از بزرگان، درباره رجعت کتابی نوشته و مطالب عجیب و غریبی در آن ثبت کرده است. معلوم نیست اینها را از کجا آورده؛ از کتاب های معتبر است یا غیر معتبر. این موضوع باعث تردید بعضی از شیعیان شده تا جایی که کار به انکار اصل رجعت کشیده.»

شیخ حر عاملی در ادامه در پاسخ به این شبهه می گوید: «این شبهه در حالی است که کتب حدیث معتبر، از احادیث رجعت پر است و کمتر کتاب حدیثی وجود دارد که از احادیث رجعت خالی باشد و در نتیجه این احادیث از حد تواتر معنوی گذشته و برای انسان های منصف که در برابر حق تسلیم اند، موجب قطع و یقین است.»

زامبی ها یا رجعت کنندگان

در پیامهای قبلی گفته شد: «آنچه مهم است، تحریف می شود.» یکی از اقدامات یهودیان، تخریب چهره رجعت کنندگان در بین مردم، به وسیله سینما است. در بخشی از دعای عهد اینگونه می خوانیم: «...فَأَخْرِجْنِي مِنْ قَبْرِ مُؤْتَرِّراً كَفَنِي...»

هالیوود با توجه به شناخت این تفکر نجات بخش شیعه، به تولید فیلم هایی به محوریت زامبی ها با عنوان بدل رجعت کنندگان پرداخت؛ نمایشی که در آن، «مایکل جکسون» در قبرستان آواز می خواند و سپس مردگان از درون قبرها بیرون می آمدند، اولین فیلم با این مضمون بود.

در عقاید شیعه، رجعت کنندگان مومنان واقعی هستند که برای یاری امامشان به دنیا باز می گردند؛ اما در سینمای هالیوود، زامبی ها موجوداتی زشت و آزاردهنده هستند که به انسانهای زنده آسیب می رسانند و برای در امان ماندن از شر آنها، باید چاره ای اندیشید.

یکی از پُر بیننده ترین ژانرهای سینمای جهان، فیلم‌های آخرالزمانی است. در فیلم‌های آخرالزمانی هالیوود، به موضوع رجعت به صورت ویژه‌ای پرداخته شده است.

به عنوان مثال، در فیلم ارباب حلقه‌ها، سه نوع بازگشت، نمایش داده می‌شود:

- یکی بازگشت لشکر «سایرون»، از مکانی مخوف در زیر زمین، به سبکی که شیعه نسبت به رجعت امام حسین به آن معتقد است.

- بازگشت بعدی فیلم، بازگشت «گاندولف» است؛ که از آسمان می‌آید و چنین به نظر می‌رسد که این بازگشت، معادل رجعت حضرت مسیح باشد.

- بازگشت سوم هم بازگشت اطرافیان «فرودو» است؛ این گروه اگرچه در ظاهر جوانند، اما عمری طولانی دارند و برای دومین بار، زنده شده‌اند، تا به فرودو کمک کنند.

۳۳

حکومت و ارثان

رجعت، یک واقعه حکیمانه و هدفمند است که هدف آن هماهنگ با عقل و ایمان و در راستای تحقق اراده پروردگار عالم و خواست مؤمنان است. در ادامه این سری پیامها به بررسی اهداف رجعت می‌پردازیم:

تحقق وعده حاکمیت مؤمنان بر زمین:

مهمترین هدف رجعت، تحقق وعده خداوند به اهل ایمان است که آنها را حاکم جهان گرداند و اسلام را به دست آنان بر پهنه زمین به اجرا درآورد. خداوند به آنان که به ایمان خالص دست یافته‌اند وعده حاکمیت بر جهان را داده است و این امر مهم، بدون بازگشت آنها به دنیا عملی نمی‌شود.

خداوند در آیه ۵۵ سوره نور، اینگونه از این وعده الهی یاد می‌کند: «وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّن بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَن كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ»؛ خداوند به کسانی که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده‌اند وعده داده است که آنان را به طور قطع حاکم روی زمین قرار دهد، همان گونه که به پیشینیان آنها حاکمیت داد و دینی را که برای آنها پسندیده است پابرجا و مستقر خواهد کرد و ترس آنها را به امنیت مبدل می‌سازد، به گونه‌ای که تنها مرا بپرستند و چیزی را شریک من قرار ندهند و کسانی که پس از آن کافر شوند، آنها فاسقانند.

(رجعت (ترجمه کتاب الايقاظ)، ص ۷۶ و ۷۷)

طعم تلخ عذاب

دومین مورد از اهداف رجعت، عذاب کفار است؛ هدف از رجعت کسانی که به شرک و کفر خالص دست یافته‌اند، عذاب آنهاست که مورد انتقام، ذلت و اجرای حدود الهی قرار می‌گیرند. انسان‌های بسیار پلید، جز برای عذاب الهی به دنیا باز نمی‌گردند؛ نوع عذاب آنها به گونه‌ای است که در آخرت ممکن نیست؛ بنابراین آنها بر می‌گردند تا طعم تلخ عذاب الهی، به ویژه ذلت و خواری را در همین دنیا که در آن به تکذیب آیات حق پرداختند و حدود خداوند را زیر پا گذاشتند، بچشند و با مرگی همراه با ذلت، دنیا را ترک کنند؛ تا خاطره خوش لذت‌های نفسانی دنیا که در زمان حیاتشان به آن دست یافتند، از میان برود.

امام کاظم در این باره می‌فرماید: «همانا عده‌ای از انسان‌ها که مرده‌اند، باز می‌گردند و در روزی که قائم قیام می‌کند، دشمنان خود را مورد قصاص قرار می‌دهند. کسی که عذاب شده است، عذاب کننده خود را، کسی که مورد خشم قرار گرفته است، به خشم آورنده خود را و کسی که کشته شده است، قاتل خود را قصاص می‌کند و دشمنان آنها بازگردانده می‌شوند، تا مؤمنان انتقام خون خود را بگیرند.» (مختصر بصائر الدرجات، ص ۲۸)

به اوج خودت برس

یکی دیگر از اهداف رجعت، کسب کمال است. کسانی که در دوران زندگی خود به خاطر موانعی نتوانستند به کمال لیاقت خود دست یابند، باز می‌گردند تا در کنار ولی معصوم و با بهره‌گیری از فضایل ایشان به کمال برسند و این موضوع یکی از زیباترین جلوه‌های رجعت است.

آیت الله مکارم در تفسیر نمونه می‌نویسد: «چنین به نظر می‌رسد که بازگشت مجدد این دو گروه (خوبان خوب و بدان بد) به زندگی دنیا، به منظور تکمیل حلقه تکاملی گروه اول و چشیدن کیفر دنیوی گروه دوم است. به تعبیر دیگر گروهی از مؤمنان خالص که در مسیر تکامل معنوی با موانعی در زندگی خود روبرو شده‌اند و تکامل آنها ناتمام مانده است، حکمت الهی ایجاب می‌کند که سیر تکاملی خود را از طریق بازگشت مجدد به این جهان ادامه دهند، شاهد و ناظر حکومت جهانی حق و عدالت باشند و در بنای این حکومت شرکت جویند؛ چرا که شرکت در تشکیل چنین حکومتی از بزرگ‌ترین افتخارات است.» (تفسیر نمونه، ج ۱۵، ص ۵۶۰)

کام شیرین

برخی از محققین، هدف از رجعت را رسیدن به ثواب کارهای عصر رجعت و شادمانی بازگشت کنندگان از حاکمیت حق و شکست باطل معرفی کرده‌اند. سید مرتضی می‌نویسد: «بدان آنچه را شیعه به آن اعتقاد دارد این است که خداوند متعال به هنگام ظهور امام زمان، گروهی از شیعیان را که پیش از ظهور او مرده‌اند، به دنیا باز می‌گرداند تا به پاداش یاری و کمک به او و مشاهده دولتش برسند و نیز گروهی از دشمنانش را باز می‌گرداند، تا از آنان انتقام گیرد. پس آنان از مشاهده آشکار شدن حق و بلندی سخن (پیروزی آیین) پیروان آن لذت می‌برند.» (رسائل الشریف المرتضی، ج ۱، ص ۱۲۵)

بدون شک رجعت کنندگان به ثواب اعمال ارزنده خود که در عصر رجعت انجام می‌دهند، خواهند رسید و از مشاهده پیروزی حق بر باطل لذت می‌برند؛ اما همانطور که در پیامهای قبل گفته شد، هدف اصلی از رجعت مومنان، تحقق وعده خداوند در حاکمیت اهل ایمان بر زمین است، که جهانی سازی کامل اسلام را به همراه دارد.

نکنه من نباشم!

همانطور که در پیامهای قبل گفته شد، در رجعت، خوبانِ خوب و بدانِ بد به دنیا برمی‌گردند. شاید خیلی از ما، با بررسی عملکرد خود در زندگی، به این نتیجه برسیم که جزء هیچکدام از این دو گروه نیستیم و از بازگشت در عصر رجعت ناامید شویم.

یکی از دعاهایی که سفارش شده هر صبح توسط منتظران خوانده شود، دعای عهد است. در یکی از فرازهای دعای عهد می‌خوانیم: «اللَّهُمَّ إِنَّ حَالَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ الْمَوْتُ الَّذِي جَعَلْتَهُ عَلَيَّ عِبَادِكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا، فَأَخْرِجْنِي مِنْ قَبْرِي...» و از خدا می‌خواهیم در زمره‌ی رجعت کنندگان باشیم.

شیخ عباس قمی در مفاتیح الجنان در ابتدای این دعا می‌نویسد: «از حضرت صادق منقول است که هر که چهل صبح این عهد را بخواند، از یاوران قائم ما باشد و اگر پیش از ظهور آن حضرت بمیرد، خدا او را از قبر بیرون آورد که در خدمت آن حضرت باشد.»

بنابر این دعا و سخن امام صادق، همه ما می‌توانیم به رجعت امیدوار باشیم؛ البته این بازگشت شرایطی دارد که در پیام بعد به بررسی آن می‌پردازیم.

عهد می‌بندم...

همانطور که در پیام قبل گفته شد، ما هر روز در دعای عهد، بازگشت خود در عصر رجعت را از خدا طلب می‌کنیم. دعای عهد به زیبایی توصیف می‌کند که اگر می‌خواهی برای یاری امام زمانت برگردی، باید در زندگی‌ات بیشترین یاری را به او رسانده باشی.

دعای عهد، به ما دستور «آماده باش» می‌دهد؛ یعنی حتی کفنت باید لباسِ رزم تو باشد (مُؤْتَزراً كَفَنِي)، سلاحِ علم و ایمان و قدرت را در دست بگیری (شَاهِراً سَيْفِي)، آماده‌ی تیراندازی و استفاده از سلاح باشی (مُجَرِّداً قَنَاتِي) و در همه جا و همه حال پاسخگوی دعوت امامت باشی (مُلَبِّياً دَعْوَةَ الدَّاعِي فِي الْحَاضِرِ وَالْأَبَادِي)؛ در این صورت با ظهورِ حضرت به یاری او می‌شتابی؛ حتی اگر در قبر باشی...

پس در دورانِ رجعت، کسانی برمی‌گردند که امام زمان بتواند روی کمکشان حساب کند.

مطیع باش!

در پیامهای قبل، به بررسی موضوعِ رجعت، از جوانب مختلف پرداختیم؛ استدلالهایی برای اثبات امکانِ ذاتی و وقوعی این مبحث بیان کردیم. به قرآن رجوع کردیم و آیاتِ رجعت را بررسی کردیم و شبهات مطرح شده درباره رجعت را پاسخ دادیم. آنچه گفته شد، برای اثبات علمی رجعت بود اما شاید مهمترین دلیل ما شیعیان، برای باور این عقیده‌ی امیدبخش، کلام و تاکید اهل بیت بر این موضوع باشد.

امام صادق میفرماید: «هر که دوست دارد ایمان کامل داشته باشد، بگوید: نظر من در هر چیز، نظر آل محمد است؛ چه آنان را نهنان کرده‌اند و چه آنان را عیان گفته‌اند، چه آنها که آگاه شدم و چه آنها که خبر ندارم.» (الکافی، محمد بن یعقوب کلینی، ج ۱، ص ۳۹۱)

بیشتر بدانید...

هر چند نمی‌توان در ۴۰ پیام، تمام زوایای مبحثی مهم مانند رجعت را بررسی کرد؛ اما در سری پیام‌های رجعت، سعی ما بر این بود تا در حد توان، بخش‌هایی از این موضوع را برای شما مخاطبین گرامی باز کنیم.

اگر شما هم علاقه‌مندید درباره‌ی عصر شکوهمند رجعت بیشتر بدانید، می‌بایست در این زمینه مطالعه داشته باشید. یکی از مهمترین کتاب‌ها در موضوع رجعت، کتاب «الایقاظ من الهجعة بالبرهان علی الرجعة»، تألیف شیخ حر عاملی است که واحد پژوهش موسسه موعود عصر، آن را با نام «رجعت» به چاپ رسانده است. نویسنده کتاب در ۱۲ باب، به بررسی جوانب مختلف رجعت و اثبات آن پرداخته است.

شیخ حر عاملی در پایان کتاب خود می‌نویسد: «امید است آنچه نقل شد، کفایت کند؛ چون بیش از ششصد و بیست آیه و حدیث آوردم و گمان ندارم هیچ مسئله‌ای از اصول یا فروع دین، بیش از این مدرک داشته باشد.»